

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 14. marca 1857.

Presv. Cesar in Cesarica v jami Postojnski.

Domovina naša se odlikuje z mnogoverstnimi natornimi čudi, med katerimi jama Postojnska v prvi versti stoji. Kar nima vsa Evropa, občuduje popotnik na našem Notrajskem, in naj se sponaša Amerika s svojo „Mamutovo“ špiljo v Kentuki, od ktere pravijo, da 160 angleških (tedaj čez 20 avst.) milj meri, v bogastvu in krasoti kapnikov vendar ni senca proti naši Postojnski.

Ni se tedaj čuditi, da berž ko je bilo potovanje Nju Veličanstev v slovenske in talijanske kronovine določeno in se je zvedilo, da pridejo presv. Cesar s Cesarico tudi na Krajnsko, se je berž obudila tudi želja pokazati Jima jama Postojnsko v prazničnem lišpu. Že v Ljubljani so Cesar obljubili, vernivši se iz Talijanskega domu, ogledati biser Postojnski, in na poti iz Gorice so preteklo sredo, 11. dan t. m. v veselje vsem spolnili dano obljubo.

Od vseh krajev, bližnjih in daljnih, je privrela obila množica ljudi vseh stanov, ki je želela se vdeležiti sloves-

nosti današnje, ko se je Nju Veličanstvoma na čast imela jama Postojnska pokazati v vsi svoji krasoti, kakor se na pravi nevesta, kadar obhaja svoj najveselejši dan.

Odzunaj pri vhodišču v znamenje, da Veličastna Gostova prideta, so nad jama vihrale bandera. Nju prihod pa so oznanovali možnarji, ki so pokali na gori, da se je razlegalo krog in krog.

Dopoldne okoli pol desetih sta presv. Cesar in Cesarica stopila na prag jame, sprejeta od prevzvišenega deželnega poglavarja gosp. grofa Chorinski-ga, dvornega svetovavca gosp. grofa Hohenwart-a, kateri je vodja bil vseh naprav, s katerimi se je za današnji dan olišpala jama, in pa okraj. predstojnika gosp. Murnik-a. Notri pa je v lepem redu na različnih prostorih razpostavljena množica ljudi, katerih se je menda blizu 2000 štel, pričakovala prihod Nju Veličanstev.

Ta slovesni trenutek si je mislil pesnik naš, ko je v priličbi dal Slovenii sledeči poklon govoriti

Nju Veličanstvoma

ob slavnem povratku iz Talijanskega:

Čula šumenje doneče valov sem jadranskega morja,
Ko je zvihral parobrod z Vama ponosno po njem;
Čula rjojenje radostno sem benečanskega leva,
Čula vriskanja sem jek krasnih lombarških ravnin,
Ko sta stopila na prag mogočne kraljice pomorske.

Kakor megla skadi se v črni noči rojena,
Kadar zabliska se dan, sonce zažene svoj žar:
Podpihovanje splašilo se tak sosedne dežele,
Zmote je vpešal naklep, zlobe kovarske namen,
Ko si prikazal se Ti, ter Carinja s Taboj premila.

Ti si pogumen podal na pot brez trum se vojšakov,
Vergel od sebe si meč, djal clo tehtnico na stran;
Skazal se v moči naj več le lastni vladarjem,
V moči, ki božja lastnost, jih povelica v nebo:
Velikodušno proglasil si prizanesbo vesolno.

Kamor Te peljal pogled, razpel blagomilo si serce,
Vsake stopinje je znam velikodušen kak dar;
Ljudstvu, boljarom, umetnikom: vsem razodel si ljubezen;
Stopil kot oče premil si med družino otrok
In premagal si tak presoje in staro sovraštvo.

Stopimo sedaj tudi mi v jama, in glejmo, kaj se godi v podzemeljskih prostorih.

Vhodiše v veličansko jama je izzačetka tesneje in nižje; pravlica pripoveduje, da tu noter je nekaj Pivka pod goro tekla, pa se je nje struga po nekem potresu pogreznila globoko doli, kjer dandanašnji teče. Ko greš v ti luknji nekoliko korakov, te zapusti svetloba podnevna in temá podzemeljskega hrama te sprejme v svoje naročje. Lepa misel je tedaj bila, na tem mestu in preden se odpre veliki „dom“, napraviti razsvitljen napis, ki se je glasil: „Dalje kot solnčni žarki spremlja ljubezen ljudstva Franc-Jozefa in Elizabeto“.

Z oljko si šel, nazaj se verneš z lovorom slavnim,
Mir Tvoj bil je le cilj, — zmago brez vojsk si dobil;
Slava zato Ti doní od roda do roda neskončna,
Vedno slovelo ime Tvoje bo v zgodbi zaslug,
Bolj ko junakov imena v listih kervavo žareče.

Slava zato Ti, moj Car, slava Ti trikrat, devetkrat,
Vnema se v persih mi čut, ko Te spet čakam nazaj!
Ah al kak bi zamogla Te vredno zdaj še sprejeti,
Ko kar narava krasot, človek kar ima moči:
Vse Ti skazale v obilnosti ste kronovini italske!

Vendar obupati nočem, ker mi v zavesti lastnina,
Čudo največje zemljé, preveličasten je hram;
Jama Postojnsko odprem — prečarno poslopje natore,
Ki pod kamnito zemljó tamno zakrita leži,
V njem pa je taki zaklad, da slednji osupnjen se čudi.

Glej, in ta svet je mojega serca svitla podoba!
Skrito, kamnito se zdí, v njem pa je čutja procvet,
V njem resnica, ljubezen, pogúm, zaup in zvestoba,
Moj je največi zaklad; Vama zato ga odprem,
Da ob slavnem povratku skažem veselje dostojno!

Dr. Lovro Toman.

Še nekoliko stopinj in v tem hipu se odpre prvo čudo — veličanski dom. Prihod Nju Veličanstev na to mesto je pozdravljala „cesarska pesem“, ki jo je igrala vojaška muzika, da je donelo po obširnem prostoru kakor mogočen grom. Med tem pa so se razlegali „Živio-klici“. Misli si 16 sežnjev visoko in 24 sežnjev široko kamnitno poslopje, gori na levi strani s širokim mostovžem, doli globoko pa jezerce, v katero se tu Pivka razprostira, — misli si to vse krasno razsvitljeno in luči različnih barv zraven tega še lesketati v vodi, — misli si še veliki prostor v rudečem žaru, ki ga je razlival bengališki ogenj po celem „domu“, in lopte (balone) iz globočine gori proti visokemu

stropu v zraku plavati,—in rad nam boš verjel, da pogled ta je mogel res biti rajski, kterega se človek ni mogel dosti nagledati.

Pa pojmo še naprej.

Spominek cesarja Ferdinanda „kramarnica“, „slap“, „Stock im Eisen“, „medvedova glava“, „gledišna loža“, „cvetno zelje“, „ječa“, „Mariina podoba“, „vegasti stolp Piziški“, „trojobarveni steber“, „kapelica“, „orglje“, „spominek“ in več drugih kapnikov, ki so podobni imenovanim stvarim, je bilo tako razsvitljenih, da se je njih podoba lepo vidila. Našteli smo okoli 40 razsvitljencev z napisi.

Vsega na drobno popisati, ni mogoče; tudi bi noben popis ne dosegel, kar je oko danes tukaj vidilo. Živo smo čutili povsod resnico Čičevih besed, ko je leta 1818, prvi zagledavši nov, poprej neznan oddelk Postojnske jame, veselja poln zakričal: „Tù je nov svet — tù je raj!“ — Ko sta Cesar in Cesarica memo „kapelice“ šla, so pevci v nji peteroglasno peli tisto pesem „Rose vom Baierland“, s katero je bila presv. Cesarica ob prvem prihodu na Dunaji pozdravljena.

Čuda lepo je bilo razsvitljeno tako imenovano „plesišče“, tisti 15 sežnjev široki, 25 sežnjev dolgi in 42 čevljev visok prostor, ki je raven kot pod na plesišču in kjer ob binkušnih veselicah tudi res plešejo. Ko bi ne bil ravno postni čas, bi se bili danes tukaj naši Notranjci in Notranjke v narodni obleki sukali; tako pa je verla idrijska muzika igrala le slovenske narodne viže. Tù je gosp. deželni poglavar Nju Veličanstvoma poklonil pesem „Frühlingslied“, ki jo je zložil gosp. dr. H. Kosta in v 2000 iztisih razdeliti dal.

Vhodišče v novo jamo je bilo z razsvitljenim nadpisom okinčano in vse imenitnejše podobe razsvitljene, posebno „mala gora Kalvarija“, ktera se je, ko sta Cesar in Cesarica k podnožji njenem prišla, lesketala v rudečem bengališkem ognju.

Pri izhodišču iz nove jame, unstran gore „Ljubelja“ se odpre 200 sežnjev dolga jama, polna lepih kapnikov in s krasnim razgledom iz povišanega mesta, ki se imenuje „Lepovid“ (Belvedere). Na tem mestu je gosp. deželni poglavar prosil Nju Veličanstvi, naj blagovolite dovoliti, da

se ta del imenuje po Nju imenih. In ko ste to dovolile, se hipoma na neki stranski steni zalesketá lično razsvitljeni napis: „Franc-Jozefova in Elizabetna jama“ — v daljavi pa je žarel rudeč ogenj in „Živijo-klici“ so doneli po veličanskem prostoru, v tem, ko Cesar in Cesarica zapisujete svoje imeni v jamsko knigo.

Najkrasniši del Postojnske jame je tako imenovana „gora Kalvarija“ — od vseh strani prost, 30 sežnjev visok grič, kterega kinči sto in sto pokonci stoječih stebrov iz raznobarnih in raznodedelih kapnikov. Ko sta se Cesar in Cesarica približala „Kalvarii“, je visoko na gori začelo 20 gosp. bogoslovcev pod vodstvom gosp. Gr. Riharja temu mestu primerne pesmi (psalme, himno cvetne nedelje in Stabat mater) péti. Globoko v serce so segale njih melodije.

Na poti nazaj skozi staro jamo so bili spet vsi imenitnejši kapniki lično razsvitljeni, kakor „šapoteljni“, „mala in velika cipresa“, „rudeče morje“, „kanonini steber“, „spovednica“, „zagrinjalo“ itd.

In tako smo prehodili dolgo pot pod zemljo, ktero je okoli 16.000 luč razsvitljevalo. Po vsi jami Postojnski je bila pot ponovljena in popravljena, nasipana z belim drobnim peskom, kamor so ga več tisoč voz napeljali. Ker je zavolj dežja v novi jami, tam, kjer je lani stena prederta bila, še pred ta večer bilo dosti vode, so jo ponoči v škafih iznosili, tako, da razun nekterih mest je bila pot skozi in skozi suha in lepa.

Cesar in cesarica sta bila popolnoma zadovoljna z vsem; občudovala sta veličanstvo nature, pa s pohvalo tudi spoznala naprave, ki so to veličanstvo pokazale v celi krasoti. Dela v jami je gosp. grof Hohenwart, marljivi nadzornik vseh jamskih naprav za to svečanost, razdelil med več gosp. inženirjev, vodstvo in gospodarstvo pa je izročil gosp. okr. adjunktju Arko-tu. Namesto obilnih besed rečemo ob kratkem le tole: delo je povsod, v velikem in malem, slavilo svoje mojstre!

Vsem pa, ki so potovali danes skozi 2 uri v tem podzemeljskem 1243 sežnjev dolgem svetu in so ogledovali čuda njegove v največjem lišpu, bo živel ta dan v vednem spominu.

Sadjoreja,

kakor jo v predvorski šoli že sedem let učimo.

(Konec.)

3. Cepljenje v sklad.

35. Kako se pa v sklad cepi?

Najpred se odžaga divjak tam, kjer ima gladko kožo.

36. Kako visoko od tal naj se divjak odžaga?

Če je divjak močno vrašen in že saj kakor ročnik debel, se smé kake tri ali več čevljev visoko odžagati; če je pa divjak slabo vrašen, se mora bolj nizko cepiti.

37. Kaj se stori z odžaganim divjakom?

Odžagani divjak se po verhu gladko poreže, z močnim nožem po sterženu prekolje, v sklad se zabije zagojzdica in sklad se z ojstrim nožem na obeh straneh gladko poreže.

38. Kako se cep pripravi?

Cep se na obeh straneh poldrug pavec na dolgo tako poreže, da je zagojzdi podoben, potlej se mu naredi na obeh straneh rama, in se tako v divjakov sklad vtakne, da znotranja koža divjaka in cepiča vkup pridete, potem se sklad z vlažno ilovco ali cepivnim voskom dobro zamaže in s cunjo obeže.

39. Na koliko cepov se v sklad cepi?

Ako divjak ni čez en perst debel, se mu dá le en cep; če je pa divjak že precej debel, se mu dasta dva cepova.

40. Kaj je treba pomniti, kadar se v sklad z dvéma cepičema cepi?

Je treba gledati, da se cepova tako obrneta, da sta v verhu bolj eden od drugega, kakor v dnu, ali da sta kozlovim rogovom podobna.

41. Zakaj to?

Zato, da drevó saksebi raste, in da niso veje vejam na potu.

42. Kada pa je dobro v sklad cepiti?

Kadar les začinja muževen prihajati, pa se vendar še ne maji.

4. Cepljenje za kožo.

43. Kako se pa za kožo cepi?

Divjak se odžaga in po verhu gladko poreže.

44. Kaj potlej?

Potlej se poldrug pavec (poldrugo colo) od verha proti tlam koža prereže.

45. In kaj potem?

Za prerezano kožo se vtakne plošnjata zagojzdica, da se koža od divjaka loči, potem se cep vzame v perve tri perste leve roke, se sprekoma poldrug pavec na dolgo od ene strani do druge poreže; tako porezani cep se oberne, da se mu pičlo do steržena rama naredi.

46. Kaj se cepiču še zdaj stori?

Zdaj se mu še mrtva koža nekoliko posterže, se do rame za preparano divjakovo kožo vtakne, z dobro opirjeno ilovco zamaže in s cunjo obeže.

47. Kada pa se za kožo cepi?

Za kožo se cepi, kadar je les že muževen, da se maji, kar se lahko do Kresa zgodi.

48. Doklej naj mlade drevesca v drevesnici rastejo?

Naj bolje je, če rastejo v drevesnici, dokler niso kakih 6 ali 7 čevljev visoke, debele pa kakor precej debel ročnik.